Turkish Studies - *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*
Volume 9/3 Winter 2014, p. 91-110, ANKARA-TURKEY

ŞEMSEDDİN SİVÂSÎ'NİN KASİDE-İ BÜRDE TERCÜMESİ*

*Vesile ALBAYRAK SAK***

ÖZET

Kendisinden ihsan beklenen veya otoritesinden korkulan bir hükümdarın övgüsünün ele alındığı Cahiliye dönemi şiiri kaside, methiye, hiciv, iftihar ve tasvir olmak üzere dört temel konuyu işlemiş İslâm'ın inanç ve ahlâk prensipleri ile çelişen temalar zamanla yerini Kuran'dan mülhem İslâmî değerlere bırakmıştır.

Hz.Peygamber'i methetmek maksadıyla yazılan müstakil eserlerden olan Kaside-i bürde ve kaside-i bür'eler farklı olmalarına rağmen literatürde tek adla yani Kaside-i bürde adıyla tanınmakta yazıldıkları andan günümüze kadar kazandıkları itibar ve şöhretlerini devam ettirmektedirler. Eserin Hz.Peygamber sevgisini ifade etmede adeta bir ibadet telakki edilmesi, edebiyatımızda birçok tercüme, şerh, tahmis, teştir ve tezyillerin kaleme alınmasına vesile olmuştur.

Şemseddin Sivâsî de Hz. Peygamber'e olan sevgisini söz ve yazı ile ifade etmeye çalışmış şairlerimizden biridir. Halvetiyye tarikatının Şemsiyye kolu kurucusu olup tam adı Ahmed Şemseddin Ebu's-Senâ b.Muhammed Ebi'l Berekât b. ÂrifHasan Zîlî es Sivâsî'dir. Yeğeni ve damadıRecebü's-Sivâsî'nin kaleme aldığı Necmü'l-Hüdâ'dan ve diğer biyoğrafik kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre H.926(M.1520)'da Tokat'ın Zile kasabasında doğmuş, ilimde mesafeler katetmiş, İstanbul'da Sahn medreselerinde müderrislik yapmış,gidişattan memnun olmadığından zamanın Valisi Hasan Paşa'nın davetiyle Sivas'a hicret etmiş ,Meydan Camisi'nde vâizlik görevini yerine getirmiş, III.Mehmed'le çıktığı Eğri seferi dönüşünde de Sivas'ta 1006'da (1597)vefat etmiştir.Çalışmamızda manzum,mensur birçok eser kaleme almasına rağmen birinci sınıf şairler arasına giremeyen ,şuara tezkirelerinde ismi geçmeyen,şair kimliğinden çok mutasavvıf kimliğiyle tanınan Şemseddin Sivâsî hakkında bilgi verilmiş ve onun Hafız Hüseyin b.Ali'nin Busîrî'nin Kaside-i Bürde'si ve ona yazılan tahmis ve tercümeleri topladığı kitabındaki Kaside-i BürdeTercümesi ilim âlemine sunulmuştur.Adı Sivas'la özdeşleşen, ortaya koyduğu geniş eser yelpazesiyle 16.yüzyılın içtimâî,siyasî olaylarına duyarsız kalmayan Şemsî mahlasını kullanan hamse sahibi şair Kaside-i Bürde'yi de tercüme etmiş derinden hissettiği Peygamber sevgisini bu eseriyle de ebedî kılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaside, Kaside-i Bürde, Kaside-i Bür'e, Şemseddin Sivâsî, Tercüme.

---

* **Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.**
** Dr. Öğretmen MEB, El-mek: albayrak_vesile@hotmail.com

A TRANSLATION OF KASİDE-İ BÜRDE BY ŞEMSEDDİN SİVÂSÎ

ABSTRACT

Kaside, the age of Cahiliye Period poem, which deals with the praise of a ruler from whose authority people are afraid of or whom they expect a favor deals with four main topics as praise, satire, pride and depiction and the themes contradicting with the Islamic belief and Islamic moral principles have given their place to Islamic values inspired from the Koran. Altough Kaside-i Bürde and Kaside-i Bür'e, written in order to praise the Prophet Muhammad, are different works they are known as Kaside-i Bürde in literature and they keep their reputation since they have been written. The fact that the work regards love for the Prophet Muhammad as worship has led to a lot of translations, explanations, tahmises, teshtirs and tezyils to be written in our literature.

Şemseddin Sivâsî is one of our poets trying to express his love for the prophet both in written and oral forms. He is the founder of Şemsiyye section of Halvetiyye sect and his full name is Ahmed Şemseddin Ebu's-Senâ b.Muhammed Ebi'l Berekât b. ÂrifHasan Zîlî es Sivâsî. According to the information we get from Necmü'l-Hüdâ written by Recebü's-Sivâsî who is both his son-in-law and also his nephew and from other biographical resources he was born in Zile, a town of Tokat, in 629 AH (1520 A.D.), improved his knowledge, worked as a professor at Sahn madrasas in Istanbul, but since he was not satisfied with the course of events he immigrated to Sivas on the invitation of the present governor Hasan Pasha, worked as an Islamic preacher in Meydan Mosque and died after the military expediton with Mehmed III in Sivas in 1006 AH. (1597A.D.). Our study gives information about Şemseddin Sivâsî who is not considered as a first class poet although he wrote a lot of poems and prose, whose name is not included in collections of poet biographies and who is known as a sufi rather than as a poet and his Translation of Kaside-i Bürde which was written by Busîrî, translated by Şemseddin Sivâsî and edited by Hâfız Hüseyin b.Ali who collected the tahmises and translations written for the Kaside-i Bürde in his book. The poet who is not insensible of social and political events during the 16th century, who used the name Şemsî as a pseudonym, who has a hamse and whose name has been identified with Sivas translated Kaside-i Bürde and made his love for the Prophet Muhammad eternal with his work.

Key Words: Kaside, Kaside-i Bürde, Kaside-i Bür'e, Şemseddin Sivâsî, Translation.

GİRİŞ

Arap edebiyatının ilk dönemlerinde doğup Cahiliye devrinde en parlak dönemini yaşayan kaside, milattan önce V.yüzyıla kadar uzanan köklü bir tarihe sahiptir. İlk örneklerini Muallaka adı verilen yedi muhtelif şiirde bulduğumuz kaside, Arap edebiyatının en önemli eserlerindendir. Cahiliye döneminde haram aylar olarak kabul edilen (Zilkade, Zilhicce, Muharrem, Recep) aylarda Ukaz, Micenne, Zü'l-Mecâz, Mirbed gibi panayırlarda okunduğu ve Kabe duvarına asıldığı rivayet

edilen bu şiirler İslâm öncesinden kalan şaheserlerdir. Üç bölümden oluşan Arap şiirinin bu en gelişmiş formu sevgilinin ülkesi ve onun geride bıraktığı izler gibi unsurların yer aldığı bir Nesible başlar.Yoluna devam eden şair kasidenin ikinci bölümünü oluşturan Râhil adı verilen yolculuk kısmında Bedevi hayatından, mücadelelerinden örnekler verir ve çoğunlukla yolculuk yapılan develeri betimler.Sonra da asıl amaca yönelip genel konu ve temaları itibariyle methiye, hiciv, iftihar ve tasvir olmak üzere dört temel konuyu işleyerek kasidenin türünü belirler.[1]

Arapların İslâm öncesindeki bu en büyük sanat eseri sözlü yolla sonraki nesillere aktarılmıştır. Zamanla klasik kasidede biçimsel özelliklerin yanında içerik de değişmeye başlamış, İslâm'ın inanç ve ahlak prensipleri ile çelişen içki meclisleri, kadın tasvirleri, ırkçılık vb.temalar yerini Kuran'dan mülhem İslâmî değerlere bırakmıştır.

Asr-ı Saadette A'şa ve Ka'b b. Züheyr'in kasideleriyle başlayan Hz.Peygamber methiyeleri, Mekke'nin fethinden önce Hz.Muhammed'i şiirleriyle hicveden Ebû Sufyân b. el-Hâris b.el- Muttalib'e otuz beyitlik kasidesiyle cevap vererek Peygamber'i savunan ve kendisine "Peygamber Şairi" denilen Hassân b. Sâbit'le[2] devam etmiş zamanla durum değişerek sadece Hz.Peygamber'i öven methiyeler ortaya çıkmıştır.

Esmâ-i Nebî, Sîre, Mevlid, Mirâc-nâme, Mu'cizât-ı Nebî, Gazavât-ı Nebî, Şefâat-nâme, Kırk Hadis,Yüz Hadis,Bin Hadis [3]gibi Hz.Peygamber'i merkeze alan bu çalışmalar zengin bir İslâmî edebiyatın varlığını göstermektedir.Örnek kişiliğini,güzel ahlâkını,hayatını ve mucizelerini konu alan bu eserler O'nun ne derece önemsendiğinin açık bir göstergesi olmuştur.Zira Hz. Peygamber demek Kuran ve İslâm demekti.O'nu anlamak İslâmiyeti anlamaktı.Ve O'nu övmek Cenab-ı Hakk'a ve Kuran-ı Kerim'e uymaktı.Çünkü Kuran-ı Kerim'de birçok ayette Hz.Peygamber'in ahlâkı,merhameti,üstün ve örnek şahsiyeti Cenab-ı Hakk'ın diliyle methedilmekte[4]:"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e çok salavat getirirler(överler).Ey inananlar,siz de O'na salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin."[5] buyrulmaktaydı.

İster mürettep divanlarda, mesnevilerde görülsünler ister küçük hacimli müstakil eserler şeklinde olsunlar tahmin edildiğinden daha bol ve zengin bir malzemeye sahip olan küçük veya büyük hacimli bu eserler istisnasız hiçbir şahsa dair Hz. Peygamber'e olduğu kadar çeşitli şekil ve türlerde asırlar boyunca muhtelif eserler devamlı bir tarzda teşekkül etmemiştir.[6]

İşte Kaside-i Bürde'ler de Hz. Peygamber'i methetmek maksadıyla yazılan müstakil eserlerden biridir. Müslüman olması hâlinde affedileceği haberini kardeşi Büceyr'den alan ve tebdîl-i kıyafet ederek Medine'ye gelip eman talebinin kabulü sonrasında Peygamber'in huzuruna çıkan ve "bâned Suâd" (Suâd gitti) sözleriyle başlayıp devamında da "Rasülüllah kendisinden ışık alınan bir nurdur.O,Allah'ın itina ile yapılmış ve kınından çıkarılmış kılıcıdır."mısralarından sonra çok duygulanan Peygamber'in sırtından çıkardığı bürdesini (hırkasını)omuzlarında bulan, bu hâdise sebebiyle de "Kaside-i Bürde"adıyla meşhur olan Ka'b b. Züheyr'in eseridir.Tamamı altmış beyit civarında olan eser[7]İslâm'ın iyice yayılmaya başladığı yıllarda zor durumdaki şaire emsalsiz hediyeler(can,hırka)sağlamıştır.

[1] Ahmet Suphi Furat, Arap Edebiyatı Tarihi, İstanbul 1966,s.64…95.
[2] Abdullah Kızılcık, Muhadram Şairlerden Hassân b.Sâbit'in İslâmî Döneme Ait Şiirlerinde Tema, Nüsha, Yıl: VI, Sayı:20,Kış 2006,s.78.
[3]EmineYeniterzi,DivanŞiirindeNa't,TürkiyeDiyanetVakfıYay.,Ankara1993,s.11./Emine Yeniterzi, Türk Edebiyatında Na'tlara Dair, Türkler, C.II. Ankara 2002,s.762.
[4] Emine Yeniterzi,"Bir Edebi Tür Olarak Na'tlar" Uluslararası Mevlid Sempozyumu,Türkiye Diyanet Vakfı Yay.,Ankara 2010,s.94.
[5] Ahzâb,33/56.
[6] Âmil Çelebioğlu, Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler, Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları, İstanbul 1988,s. 357.
[7] Mahmut Rifat Kademoğlu , Kaside-i Bürde ,Şâmil İslam Ansiklopedisi,C.4, Şâmil Yay.,İstanbul 2000,s.279.

Bür'e ise Arapçada hastalıktan iyiliğe yüz tutma anlamına gelir. Arap şairlerinden El Busîrî Şerefü'd-din Muhammed b.Said(ö.H.696=M.1296)El Kevâkibü'd-Düriyye fî Medhi Hayri'l-Beriyye başlığını taşıyan kasidesini, bir yanı inmeli iken yazmış, düşünde Peygamber'in, vaktiyle Ka'b b. Züheyr'e yaptığı gibi, sırtındaki hırkayı kendi omuzlarına attığını görmüş, bu kerametle hastalıktan kurtulmuştur. Bunun üzerine kaside "Kaside-i Bür'e" adını almıştır.[8]Peygamberlerin efendisi ve sonuncusu olan Hz. Peygamber için yazılmış en güzel ve en ünlü şiirlerden biri olup şairine uğur, bereket, şifa, saadet getiren,13. Asırdan itibaren dilden dile dolaşan ve hâlen de bu itibar ve şöhretini sürdüren "şifa şiiri"[9]olarak da isimlendirilmekte olan eser, Busîrî'ninHz. Peygamber hakkında yazdığı ve tamamına yakını manzum olan kasidelerinden biridir.[10]Gerek mevzûu gerekse edebi kıymeti itibariyle Kur'an dili ile yazılmış dünya şaheserlerinin ön saflarında yer alan eser, Kasidetü'l-Bür'e diye anılsa da literatürde Kasidetü'l-Bürde olarak tanınmaktadır.[11] En eski kaynaklarda 160 beyit;daha sonraki nüsha ve şerhlerde 165 beyte kadar çıkan eserin 12 beyti nesib olup16 beytinde nefsinden ve nefsinin isteklerinden; 30 beytinde Hz. Peygamber'e övgüden; 19 beytinde Hz. Peygamber'in doğumundan; 10 beytinde kendisine dua edenlerden; 17 beytinde Kuran-ı Kerim'den; 13 beytinde miracdan; 22 beytinde cihaddan; 14 beytinde istiğfardan ve 9 beytinde Allah'a yakarıştan (münacaat) bahsedilir.

Çoğu Arapça olmak üzere edebiyatımızda birçok tercüme, şerh ve tahmisleri bulunan kaside Peygamber aşığı olan şairlerin bu vadide bereketli ürünler vererek bir İslâmî edebiyat oluşturmalarında önemli rol oynamıştır.Süleyman Nahîfî (1842–1879), Mustafa Maksud Resâ, Kureyşîzâde Mehmed Fevzi(1867),Muhammed Fevzî(1856)[12], tahmislerinin yanı sıra Raif Mehmed (Mollacıkzâde), Abbas Fevzi Dağıstanî (1893), Kemâlî Kemâleddin Mehmed Efendi (Taşköprîzâde)[13] gibi şairlerin Türkçe; Nahîfî ve Şeyhülislâm Yahyâ'nın Arapça, Farsça hatta Said Paşa[14] gibi bir kısım şairlerin deTürkçe, Arapça, Farsça üç dilde tahmisleri de kaleme aldıkları bilinmektedir.

Eserin Türkçe tercümeleri ise Ahmed Mekkî, Abdurrahim Karahisârî[15]Esâsî,Marmara Müftüsü Hulûlî,Seyyid Ahmed Leâlî ve Kemal Paşazâde'ye[16] aittir.İslâm âleminde büyük şöhret kazanmış bu kaside defalarca neşredilmiş, sayısız tercüme, şerh, tahmis, teştir, tezyilleri yapılmıştır.[17]110 şerh,58 tahmis, 16 tesdis ve sayısız nazirelere sahip eser Batı'da da ilgiyle karşılanıp Latinceye çevrilen eserler olma özelliğini göstermektedirler.[18]

Ayrıca Hafız Seyyid Hüseyin b.Ali, Busîrî'nin metni de dahil yapılan tahmis ve tercümeleri bir nüshada toplamış,her birini ayrı renk mürekkeple düzenlemiştir.Şerif Efendi(tahmis,siyah),asıl metin(Arapça,altınyaldız),Cami(Farsça,tercüme,kırmızı),Kemalpaşazâde(tercüme,siyah),Şemsed-

---

[8] Agâh Sırrı Levend, "Dini Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri "Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, Ankara1972,s.64.
[9]Erol Ayyıldız,Harputi'nin Kaside-i Bürde Şerhinin Dilbilgisi ve Belâgat Açısından İncelenmesi,Dünü ve Bugünüyle Harput Sempozyumu,Türkiye Diyanet Vakfı Elazığ Şubesi Yay.,No:8,Elazığ 1999,s.515.
[10] Mahmut Kaya, İmam Busîrî ve Kasîde-i Bürde, Altınoluk Dergisi, 1998, Sayı:154, s.38.
[11]İlhan Armutçuoğlu, Kaside-i Bürde,Erkam Yay.,İstanbul 2009,s.5-18.
[12] Muhammet Kuzubaş, Muhammed Fevzî'nin Miftâhu'n-Necât Adlı Eseri(Kasîde-i Bürde Tahmis ve Şerhi),Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2007, Sayı:1/1, s.156.
[13] Bahattin Kahraman, Bûsırî'nin Kasîde-i Bürde'si Etrafında Yazılmış Türkçe Eserler, S.Ü. Fen-Edebiyat Fak., Edebiyat Dergisi, 1991, Sayı:6, s. 173.
[14] Vesile Albayrak Sak,Said Paşa'nın Kaside-i Bürde Tahmisi,Turkısh Studies-İnternational PeriodicalFor The Language,Literature and History of Turkısh or Turkıc,Volume8/9Summer 2013.
[15] Bahattin Kahraman, Le'âli ve Abdurrahîm Karahisârî'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tercümeleri, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:4,s.57.
[16]İslam Ans. Kasîdetü'l-Bürde Mad.,C. 24, s. 568.
[17] Ebubekir Sıddık Şahin, Kaside-i Bürde'nin Türkçe Şerh ve Tercümeleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Mustafa İsen), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997.
[18] Mahmut Kaya,a.g.e., s.39.

din Sivâsî(tercüme,siyah),Karahisârî Abdurrahim(tercüme,kırmızı),Esâsî(tercüme,lacivert),Ahmed La'lî Efendi(ortada yeşil mürekkeple şerhi ve sonda siyah mürekkeple tercümesi) bulunmaktadır.

Bu çalışmamız Süleymaniye Kütüphanesi, Aşir Efendi, No:301'de kayıtlı 4b-87a arasında yer alan yukarıda belirttiğimiz Hafız Seyyid Hüseyin b.Ali'ye ait yazma eserdeki tercümelerden biridir.Amacımız bu nüshadaki tercüme,tahmis ve şerhleri önce birer birer ele almak sonra da tıpkı eserdeki gibi hepsini bir arada sunmaktır.

Şemseddin Sivâsî de Peygamber aşkıyla yanıp tutuşan, O'na olan sevgisini söz ve yazı ile ifade etmeye çalışanlar arasına katılmış şairlerdendir.16.yüzyılın ikinci yarısında yaşayan İrşâdü'l-Avâm, İbret-Nümâ, Gülşen-Âbâd, Heşt Behişt,Mirâtü'l-Ahlâk-Mirâtü'l-Eşvâk adlı ahlakî mesnevileri[19]ve daha birçok eseri ile şöhret yapan Şemseddin Sivâsî hakkında kaynaklarda teferruatlı bilgiye rastlanamamakla birlikte[20]Halvetiyye tarikatının Şemsiyye kolu müessisi olup Kara Şems şöhretine[21]sahip şairin tam adı Ahmed Şemseddin Ebu's-Senâ b.Muhammed Ebi'l Berekât b.Ârif Hasan Zîlî es Sivâsî'dir.[22]Doğum yeri Tokat'ın Zile kasabası olup doğum tarihi hakkında çeşitli rakamlar ileri sürülse de ekser kanaat,926(1520) üzerinde birleşmektedir.[23] Babası Ebu'l-Berekât Muhammed ez-Zîlî Horasan taraflarından 28 sofusuyla[24] Zile'ye gelmiş ve orada vefat etmiştir. Tasavvufî hayatı teneffüs ederek büyüyen Şemseddin Sivâsî, Muharrem ve İbrahim isminde iki ağabeye;İsmail adında da bir kardeşe sahiptir.[25]Hem ağabeyleri hem de kardeşi âlim,fâzıl,fakîh,muhaddis zatlar olup birçok eser te'lif etmişlerdir.Yeğeni ve damadı Recebü's-Sivâsî'nin kaleme aldığı Necmü'l-Hüdâ isimli Arapça eserde babası tarafından 7 yaşında iken Amasya'ya şeyhi Hızır Efendi'nin duasına mazhar olmak için götürülüşünü[26]dönüşünde Zile'deki âlimlerden ilk tahsiline başlayışını sonra Tokat'a ağabeyleri Muharrem ve İbrahim Efendilerin yanına gönderilerek zamanın âlimlerinden Arakiyeci-zâde Şemseddin Mahvî Efendi'nin derslerine devam edişini şair kendi ağzından anlatır.İlimde katettiği mesafeden sonra İstanbul'a gelmiş, Sahn medreselerinin birinde müderrisliğe başlamıştır.Ancak medresedeki arkadaşlarının çoğunun maksat ve muratlarının zevâhiri süslemekten öte gitmediğini anlamış;Kadıasker Divanına gittiği bir gün de oraya devam eden ipekli elbiseli, büyük sarıklı, geniş sof kumaştan hırkalarını çeke çeke dolaşan kadı ve müderrisleri görmüş, oradan hemen geri dönüp abdest tazeleyip Sultan Mehmet Camisi'ne girip namaz kıldıktan sonra tazarru ile ağlayarak"Alahım beni kadıların, zenginlerin, zalimlerin,ağyârın ve etıbbânın kapılarına muhtaç etme, beni onlardan müstağni ve gece gündüz fukarâ ve ahyârla beraber daima senin kapına devam edenlerden kıl,sana has ve lâyık olan rahmet ve mağfiretinden ihsân et ve her işimde bana doğru yolu hazırla ve göster."[27]diyerek dua etmiş bir süre sonra görevinden ayrılmış önce Şam'a ardından Hicaz'a gitmiştir. Daha sonra Amasya'ya gidip Muslihuddin Efendi'ye biât ederek bu zatın kontrolünde dördüncü tavra/nefs-i mutmaine kadar yükselmiş bu gelişimin ardından da Zile'ye geri dönmüş, eserlerinin çoğunu burada kaleme

---

[19] Emine Yeniterzi, Anadolu Türk Edebiyatında Ahllakî Mesneviler,Türkiye Araştırmaları LiteratürDergisi,C.5,Sayı:10,2007,s.452-455.

[20] Müstakım-zâde Süleyman Sa'deddin Efendi, Mecelletü'n-Nisâb,Ankara 2000,vr.278a./Bursalı Mehmed Tahir,Osmanlı Müellifleri,Ankara 2000,C.1,s.95-96./Mehmed Süreyyâ,Sicill-i Osmânî Yahud Tezkire-iMeşâhir-i Osmâniye,hzl.:Ali Aktan vd.,C.3,İstanbul 1996,s.184.

[21] Nâil Tuman,Tuhfe-i Na'ilî Divan Şâirlerinin Muhtasar Biyoğrafileri,hzl., Cemal Kurnaz-Mustafa Tatcı,Ankara 2001,C.2,s.498.

[22]HasanAksoy,ŞemseddinSivâsî,Hayatı,Şahsiyeti,Tarikatı,Eserleri,Cumhuriyet Ü.,İlahiyat Fakültesi Dergisi,C:IX/2,2005,s.2.

[23] H. Aksoy,a.g.e.,s.4.

[24] Vehbi Cem Askun,Sivas Şairleri,Sivas Halkevi Yay.,No:13,Sivas 1948,s.12.

[25] H. Aksoy,a.g.e.,s.3.

[26] Recebü's-Sivâsî,Hidâyet Yıldızı,çev.:H.Şemsi Güneren,hzl.:M.Fatih Güneren,Seçil Ofset,İstanbul 2000,s.9.

[27]Recebü's-Sivâsî,a.g.e.,s.15.

almıştır.[28]Şeyhinin vefatı üzerine Mecdüddin-i Şirvânî'den icazet almış "asa ve seccade ile"halife tayin edilip halkı irşâda başlamıştır.[29]Vaktin Sivas Valisi Hasan Paşa tarafından vâiz olarak davet edilen Şemseddinen Sivâsî, Sivas'a hicret etmiş,Vali'nin inşa ettirmek istediği cami için "Ola ki bir gün şehrin göbeği olur." diyerek bugün şehrin göbeği olan yeri göstermiş,[30]şair burada,Meydan Camisi'ndeki görevine bu vesileyle başlamıştır. "Neşr-i ulûm ve ekseri tasnîfâtım, hidmet-i irşâdım burada oldu.Atıyyeleri bahşeden Cenâb-ı Allah, lütuf ve kereminden bu hicret bereketiyle bana çok evlâd ve ahfâd da ihsân buyurdu."[31]diyerek Sivas'a yerleşmesinden duyduğu memnuniyeti belirten şair, uzun yıllar vaaz ve nasihatlerine devam etmiştir.

"İçimde gaza etmek arzusu dolaşıyor.Bu yaşa geldim, bu zamana kadar âcizâne erkân-ı İslâmı da yerine getirdim,helâl ile haramı talim ettim.Ancak ehl-i küfür ve tuğyân ile cihâd ve gazâ etmek kaldı.Onu da yapmak istiyorum."[32]diyen şair ilerleyen yaşına rağmen pek çok kaynağa göre III. Mehmed'le birlikte Eğri seferine çıkmış, fetihten sonra yaşlılık,yol meşakkati ve güz mevsimi soğuğunun tesiri ile Sivas'a çok zayıflamış olarak dönmüştür. Şemseddin Sivâsî, Sivas'ta 1006'da (1597)vefat etmiş, Meydan Camisi haziresine defnedilmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman, II.Selim, III.Murad, III. Mehmed dönemlerini idrak eden Osmanlı Devleti'nin hem en ihtişamlı hem de Celâlî isyanları,ekonomik sorunlar ahlakî yozlaşma gibi bazı olumsuz iç ve dış faktörlerin bir araya gelmesinin tetiklediği, devletin güç kaybettiği dönemleri gören Şemseddin Sivâsî, manzum veya mensur kaleme aldığı eserlerinde özellikle ahlakî ve dinî değerlerin yeniden inşası için büyük çaba harcamıştır. Sivas nüfusunun yarıya yakınının gayri Müslim olduğu 16.yüzyıl Osmanlı dönemi coğrafyasının önemli kesitinde kendisine yüklenilen birleştirme, hoşgörüyü yaygınlaştırma ve halkı sapık fırkaların zararlı düşüncelerinden koruma gibi önemli görevleri başarıyla yerine getirmeye çalışan[33]ömrünü ilim ve irfâna vakfeden, ilmiyenin en yüksek rütbesi olan"Mevlânâ"payesine erişen[34]hatta bazı şiirleri bestelenen bir sûfî olan[35]Şemseddin Sivâsî,"Şemsî " mahlasını kullanarak divan teşkil edecek kadar şiir nazmetmiş, çoğu manzum ve Türkçe yirmiden fazla eser yazmıştır.Bir mutasavvıf olması hasebiyle didaktik mahiyetteki kimi eserlerini tasavvufî neşve ile[36]kimilerini de halkı akide açısından zararlı ve yanlış fikirlerden korumak gibi bir gaye güttüğünden halkın seviyesine uygun olarak kaleme almıştır.Mir'âtü'l-Ahlâk isimli eserinde:

Biri **ʿİbret-nümā**dur ḫidmetinde
Anı evvel düzüpven devletinde

İkincisi durur anuñ **Menāḳıb**
Olupdur **Çāryār** içün mevāhib

Üçincisi olupdur **Gülşen-ābād**
Ki evrāḳına irmez serd ile bād

---

[28] Fatih Çınar,Hüseyin Vassaf Bey'in "Sefine-i Evliyâ"Adlı Eserindeİsmi Geçen, Sivas'ta İkamet Eden ve Sivaslı Olan Sûfîler,Cumhuriyet Ü.,İlahiyat Fakültesi Dergisi C.XII/1,2008,s.392.
[29] Recebü's-Sivâsî,a.g.e.,s.38.
[30] Vehbi Cem Askun,a.g.e.,s.16.
[31] Recebü's-Sivâsî,a.g.e.,s.39.
[32]Recebü's-Sivâsî,a.g.e.,s.78.
[33] Metin Özdemir," Şemseddin Sivâsî'nin İtikadi Görüşlerinin Değerlendirilmesi "Osmanlılar Dönemi Sivas Sempozyumu Bildirileri 21-25 Mayıs, Sivas Valiliği İl Kültür veTurizm Müdürlüğü, Sivas 2007,C.2,s.105.
[34] Kadir Özköse," Osmanlı Devleti Döneminde Sivas'ın Tasavvufî Kültür Yapısı "Osmanlılar Dönemi Sivas Sempozyumu Bildirileri 21-25 Mayıs, Sivas Valiliği İl Kültür veTurizm Müdürlüğü, Sivas 2007,C.2,s.43.
[35] Birgül Toker, Şemseddin Sivâsî, Mir'âtü'l-Ahlâk,Türkiye Diyanet Vakfı Yay.,Ankara 2010s.,45- 46.
[36] Hüseyin Akkaya, Şemseddin Sivâsî'nin İrşâdü'l-ʿAvâm İsimli Mesnevisi,Cumhuriyet Ü.,İlahiyat Fakültesi Dergisi,C.7.,S.2.,Sivas 2003,s.2.

Olupdur rābiʿi anuñ **Ṣafā'iḥ**
Çerāġ-ı ʿilm –i tevḥidden levā'iḥ

Aña ḫāmis durur **Mevlūd-i Sulṭān**
Besi derc itmişemdür ʿilm ü ʿirfān

Aña altıncıdur **Heşt Behişt**üm
Aña da ḫidmet itdi ṭab-ʿı süstüm

Buña yidinci düşmişdür **Menāzil**
Ki **ʿĀrifler** yolıdur ol merāḥil

Egerçi muḫtaṣardur ol risāle
Olupdur sā'irīn içün ʿucāle

Aña ṣāmin durur **Mir'āt-ı Aḫlāḳ**
Yaraşur ger disem **Mirḳāt-ı Eşvāḳ** B.Toker 4495/4503

eserlerinin bazılarını sayar. Bunlardan ilkinin İbret-nümâ olduğunu, eserini III.Murad (1574-1595)döneminde tamamladığını; ikinci eserinin Menâkıb-ıÇehâr Yâr-ı Güzîn olup dört halife için armağan olduğunu; Gülşen-âbâd'ın eserlerinden üçüncüsü olup kusursuz olduğunu;eserlerinden dördüncüsünün,Es-Safâyıh fî-Tercümeti'l-Levâyıh olup(Molla Cami'nin Levâyıh adlı Farsça mensur eserinin tercümesi)tevhid ilmini aydınlatan bir kitap olduğunu;eserlerinden beşincisinin Hz. Peygamber için kaleme aldığı Mevlid olduğunu,(okunmasını teşvik amacıyla olsa gerek) fazlaca ilim ve irfanla yazdığını; altıncısının Heşt Behişt olup değersiz yaradılışının bu işe de hizmet ettiğini(İmam Gazali'nin İhyâu Ulûmi'd-Din adlı eserinden ve diğer bazı eserlerinden faydalanılarak telif edilmiştir.);yedinci eserinin Menâzilü'l Ârifîn olup ariflere yol göstermesi amacıyla hazırlanmış muhtasar bir kitap olduğunu;sekizinci eserinin Mir'atü'l-Ahlâk(Birbirinin zıddı huyların ele alınıp ayet ve hadislerle desteklenmesiyle oluşmuştur.)olup Mirkâtü'l-Eşvâk denmesinin de uygun olacağını söyleyerek ekserisi manzum,bir kısmı mensur, ikisi Arapça diğerleri Türkçe olmak üzere 21'e ulaşan[37]eserlerinin bir kısmını zikretmiştir.Toparlayacak olursak manzum Türkçe esrleri: Divan[38]Süleymâniyye[39]İrşâdü'l-Avâm[40],İbret-nümâ[41],Gülşen-âbâd[42],Mevlid[43],Heşt Behişt[44], Mir'atü'l-Ahlâk ve Mirkâtü'l-Eşvâk[45],Menâsik-i Hac(Umdetü'l-Huccâc)[46],Menâkıb-ı İmâm-ı Azâm'dır.

---

[37] Recebü's-Sivâsî,a.g.e.,s.4.
[38] Recep Toparlı, Şemseddin Sivâsî Divanı, Sivas 1984.
[39] Hüseyin Akkaya, Şemseddin Sivâsî'nin Zileli Hamdi'ye Atfedilen Bir Mesnevisi Süleymâniye,Journal of Turkish Studies ,Vol:21,Cambridge 1997. Hüseyin Akkaya, Şemseddin Sivâsî'nin Süleymâniyye'si,Marmara Ü.,SBE,İstanbul 1988.
Hüseyin Akkaya,Osmanlı Türk Edebiyatında Süleyman Peygamber ve Şemseddin Sivâsî'nin Süleymâniyye'si İnceleme,Tenkidli Metin ve Tıpkıbasım,Harvard Ü.,1997.
[40] Hüseyin Akkaya, Şemseddin Sivâsî'nin İrşâdü'l-ʿAvâm İsimli Mesnevisi,Cumhuriyet Ü.,İlahiyat Fakültesi Dergisi,C.7.,S.2.,Sivas 2003.
[41] Erol Çöm,Şemseddin Sivâsî'nin İbret-nümâ Adlı Mesnevisi(İnceleme-Metin)Türkiye Diyanet Vakfı Yay.,Ankara 2010.
[42]Şemseddin Sivâsî,Gülşen-âbâd,hzl.Hasan Aksoy,İstanbul 1990.
[43]Hasan Aksoy, Şemseddin Sivâsî(Hayatı,Eserleri)ve Mevlid'i(Tenkidli Metin),Marmara Ü.,İlahiyat Fakültesi,İstanbul 1984.
[44] Nermin Buluz, Şemseddin Sivâsî'nin Heşt-Bihişt Mesnevisi(İnceleme-Karşılaştırmalı Metin),Cumhuriyet Ü.,SBE,Sivas 1997.

Türkçe mensur eserleri: Menâkıb-ıÇehâr Yâr-ı Güzîn[47],Menâzilü'l Ârifîn,Es-Safâyıh fî-Tercümeti'l-Levâyıh,Emr-i İlâhî ve Hüccet-i İlâhî,Umdetü'l-Edîb fi't-Taʿallümi ve't-Te'dîb,Şerh-i Gazeliyyât-ı Sultan Murâd-ı Sâlis[48],Nakdü'l-Hâtır,Dâiretü'l-Usûl,Terceme-i Ecvibe-i Alî Bin Ebî Tâlib[49],Şerh-i Gazel-i Mevlânâ'dır.Arapça mensur eserleri:Hall ü Maʿâkıdı'l-Kavâid,Zübdetü'l-Esrâr fî Şerhi Muhtasari'l-Menâr'dır. Şemseddin Sivâsî'nin muhtelif kaynaklarda zikredilen başkaca eserlerine ise ya tesadüf edilememiş ya da mevcut eserlerin başka adları şeklinde yorumlanmıştır.

Şemseddin Sivâsî'nin manzum Türkçe eserler kısmında bahsetmediğimiz Terceme-i Kaside-i Bürde'si ise ondaki Hz.Peygamber sevgisinin başka bir tezahürüdür.Mefʿûlü/Mefâʿîlün/ Mefʿûlü/Mefâʿîlün vezninde kaleme alınan az da olsa vezin hatalarının bulunduğu eser, Busîrî'nin Kaside-i Bürde'sinin manzum tercümesi olup 161 beyitten müteşekkildir.Ahmet Turan Arslan, Şemseddin Sivâsî ve Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi[50]isimli bir bildiri sunmuş,bildirisinde Hırka-i Şerif' lere,şaire ve şairin Kaside-i Bürde'sine kısaca deyinmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmamızda köklü bir maziye sahip kaside türünden ve Cahiliye dönemi kasidelerinin muhtevasında vuku bulan değişimlerden, Busîrî'nin Kaside-i Bürde'sine yazılan tercüme ve tahmislerden kısaca bahsedilmiş; manzum, mensur birçok eser kaleme almasına rağmen birinci sınıf şairler arasına giremeyen, şuara tezkirelerinde ismi geçmeyen; şair kimliğinden çok mutasavvıf kimliğiyle tanınan Şemseddin Sivâsî hakkında bilgi verilmiş, onun Hafız Hüseyin b.Ali'nin Busîrî'nin Kaside-i Bürde'si ve ona yazılan tahmis ve tercümeleri topladığı kitabındaki Kaside-i BürdeTercümesi ele alınmıştır. Şairin bu ana kadar ortaya konmayan bu eserinin Türkçe mısraları okunup transkripsiyonu yapılmış, eser ilim âlemine sunulmuştur.

Adı Sivas'la özdeşleşen, ortaya koyduğu geniş eser yelpazesiyle 16.yüzyılın içtimâî, siyasî olaylarına da duyarsız kalmayan mutasavvıf, şair ve fikir adamı Şemseddin Sivâsî'nin inancına hizmet maksadıyla yazdığı diğer eserlerinde olduğu gibi geniş halk kesimlerine ulaşabilmek için bu eserinde de kolay anlaşılır olmayı tercih ettiği açıktır.Sanatı irşada vasıta olarak gören bu velûd şair, sadeliği ve samimiyeti elden bırakmamış,bu eserinde de kalemini irfan ve hikmet vasıtası olarak kullanmıştır.

Mevlid isimli eserinin yanında Kaside-i Bürde'yi de tercüme eden Şemseddin Sivâsî, derinden hissettiği Peygamber sevgisini bu eseriyle de ebedî kılmıştır.

1 Añduñ mı yine göñlüm ol yerdeki yārānı
Kim yaş aḳıdur dīden ḫılṭ idüp aña ḳanı

2 Yā yeli eser ola iḳlīm-i dil-ārādan
Yā rūz-ı siyāhuñda berḳ urdı mı raḫşānı

3 Pes n'oldu ki bu dīden aġlama diseñ aġlar
Derd-i dile bāʿiṣ ne pend artura hemyānı

[45]Birgül Toker, Şemseddin Sivâsî, Mir'âtü'l-Ahlâk,Türkiye Diyanet Vakfı Yay.,Ankara 2010.
[46] Mustafa Toker, "Şemseddin Sivâsî'nin Menâsikü'l- Huccâc veyaUmdetü'l-Huccâc Adlı Eseri", Turkısh Studies İnternational PeriodicalFor The Language, Literature and History of Turkısh or Turkıc,Volume4/2winter 2009.
[47] Dört Halifenin Menkıbeleri Menâkıb-ıÇehâr Yâr-ı Güzîn,hzl. Abdullah Kargılı-Osman Yolcuoğlu,İstanbul 2005.
[48] Kezban Paksoy, "Şerh-i Gazeliyyât-ı Sultan Murâd-ı Sâlis", Turkısh Studies Türkoloji Araştırmaları,S.5,Summer 2007.
[49] Hüseyin Akkaya, " Şemseddin Sivâsî'nin Terceme-iEcvibe-i Alî Bin Ebî Tâlib İsimli Eseri "Journal of Turkısh Studies,vol:27/1,Harvard 2003.
[50]Ahmet Turan Arslan, Şemseddin Sivâsî ve Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi, Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri 21-25 Mayıs, Sivas Valiliği İl Kültür veTurizmMüdürlüğü,Sivas 2007.

4 ʿĀşıḳ bunı ṣanmasun kim ʿaşḳ ola pinhān
Olmışken aña şāhid çeşm ü dil-i sūzānı

5 Yaş dökmez idüñ ger ʿaşḳ olmasa ṭalel üzre
İtmezdi seni bī-ḫāb añmaḳ ʿalem ü bānı

6 Pes niçe idesin inkār olmışken aña şāhid
Demʿ u seḳam-ı ʿādil gel eyleme bühtānı

7 Hem yazmış iken ʿaşḳuñ yaşuñla sana ḫaṭṭın
Ḫaddüñ ṣaru gül gibi eşküñ ʿanem-i ḳanı

8 Adı beni uyandurdı geldük de ḫayāl-i yār
Ḳānūnı budur ʿaşḳuñ ḥā'il ider aḥzānı

9 Ey 'āşıḳı levm iden ʿöẕrini ḳabūl eyle
İnṣāfuñ olaydı ger itmeye idüñ anı

10 Şol ḥāle ki ben düşdüm sen de olasın meftūn
Maḫfī degil aʿdādan derdüñde yoḳ oranı

11 Ḫoş nuṣḥ-ı belīġ itdüñ diñler degülem līkin
Ḥāl ān ki bu töhmetden şeyb eb'ad imiş cānı

12 Saç ü saḳaluñ nuṣḥın ben töhmete ḥaml itdüm
Ḥāl ān ki bu töhmetden şeyb eb'ad imiş cānı

13 Emmāre olan nefsüm vaʿẓ almadı şeybümle
Cehline uyan kimse hīç ola mı nūrāni

14 Başuma nüzūl iden żayf ecel içün nefsüm
İʿdād-i cemīl idüp eylemedi iḥsānı

15 Ger bilse idüm taʿẓīm itmeyecegim şeybi
Ḥınnā ile ketm idüp ṣabġ ide idüm anı

16 Āyā kim ola kec-rev nefsümi ide ıṣlāḥ
Esbüñ nite kim ḳomaz ser-keşligin o yanı

17 Uma ki maʿāsīle kesr eyleyesin nefsi
Virdükce ṭaʿām aña artar daḫı ṭuġyānı

18 Şīr ḫurde gibidür nefs ger eyleyesin ihmāl
Büyür anı terk itmez kesseñ kesilür ānı

19 Menʿ eyle hevāsını olmaya ṣaḳın vāli
Her bār ki ḥākimdür virür saña noḳṣānı

20 Nefsüñi riʿāyet ḳıl olduḳça ṣalāḥ içre
Menʿ et anı merʿadan ger eylese cevelānı

21 Çün kişiye mekr itdi taḥsīn idüben ḳıcı
Kim alabile yaġuñ zehri ola pinhānı

22 Cūʿ vü şibʿun ṣaḳın gizlüce fesādından
Çoḳ maḫmaṣa toḳluḳdan artuḳ vire ḫusrānı

23 Cürm ile ṭolu gözden ḫayr ile aḳıt yaşı
Kendüñe iden lāzım hem pīşe peşīmānı

24 Bu nefs ile şeyṭāna ḫalf eyle vü ol ʿāṣī
Ger eyleseler nuṣḥı bil müttehem īşānı

25 Ola bu ikisinden ḫaṣm ü ḥakeme tābiʿ
Çünki ola maʿlūmda ḫaṣm ü ḥakemüñ şānı

26 Müstaġfirem ol sözden olsa ʿamel anda
Hīç nesl ola mı nisbet ẕī-ʿuḳm olına fâni

27 Ben ḫayr ile emr idüm līkin anı ṭutmadum
Ṭoġrulmamışem daḫı yoḳdur sözümüñ cānı

28 Ölmezden eyle revzād hem eylemedüm iʿdād
Ṣavm ile ṣalātumda farż eylemişem şānı

29 Ẓulm eyledüm ol şāhuñ rāhına ki iḥyāda
Şişerdi mübārek pā incinmez idi cānı

30 Defʿ itmek içün cūʿun żıʿfını ʿibādetden
Nāzük tene baġlardı aḥcārı gör ol ḫānı

31 Altun oluben ṭaġlar ʿarż eyledi nefsini
Gör himmet-i bālāsın itmedi ḳabūl anı

32 Mużṭar iken istiġnā zühdini ider te’kīd
Maʿṣūm olana faḳrı hīç vire mi noḳṣānı

33 Daʿvet ide mi anı dünyāya żarūrātı
Ger olusar ol olmazdı bu ṣūret imkānı

34 Seyyid durur ol Aḥmed kevneyne bilā şübhe
İnsān ile cin bende mecmūʿun ol sulṭānı

35 Oldur yine Peyġamber hem āmir ü hem nāhī
Lā vü neʿama ḳal bil ṣıdḳında yoḳ aḳrānı

36 Dergāh-ı Ḥaḳa maḥbūb ümmīd-i günāh-kārān
Her hevl-i maḫūf içre cümle keremüñ kānı

37 Dāʿī durur Allaha her kim ki anı ṭutdı
Muḥkem yapışup ḥable ḳaṭʿ olmadı bürhānı

38 Ḫalḳında vü ḫulḳında mürsellere fā'iḳdur
Olmadı aña kimse ʿilm ü kereme ṣānī

39 Deryā-yı ʿulūm oldur mürseller umar andan
Pes ġarḳasıña teşne bir ḳaṭreye ʿaṭşānı

40 Vāḳıf olayın anda ḥaddinde ḳamu mürsel
Bir noḳṭa-'i ʿilmdür ol ḥikmet-i Loḳmāni

41 Maʿnāda vü ṣūretde oldur ḳamudan ekmel
Maḥbūb idünüp ḫāliḳ itdi aña iḥsānı

42 Nefsinde maḥāsinde yoḳ durur aña mānend
Pes cevheri ḥüsnünde ḳısım olmadı bil anı

43 ʿĪsāya naṣārānuñ didüklerini dime
Ġayrı ne diseñ lāyıḳ medḥinde ḳıl iẕʿānı

44 Ẕātına şeref viren her eylüge ḳıl mensūb
Di ḳadrine aʿlādan cismāni vü rūḥāni

45 Fażlına o maḥbūbuñ yoḳdur ḥad ile ġāyet
Kim idebilür taʿrīf nuṭḳ ile o sulṭānı

46 Āyātı eger anuñ ḳadrine göre olsa
Dir göre idi ismi ḳabr içre ki cismānı

47 ʿAḳl irmedügi yirden itmedi bize teklīf
Reyb itmeyevüz tā kim muḥkem ṭutup īmānı

48 Maʿnā-yı Muḥammedden ʿāciz ḳalıben maḫlūḳ
Aḳrebde vü ebʿadda lāl eyledi seḥbānı

49 Ḫurşīdiñi ıraḳdan baḳanlara küçükdür
Yaḳīn olan gördüyümüz kim eyleye imʿānı

50 Derk ide mi dünyāda künhini o sulṭānuñ
Şol zümre ki ḳānīʿdür rü'yāda göre anı

51 Aḳsā-yı ʿilim anda budur ki beşerdür ol
Hem server-i ʿālemdür fevḳānī vü taḥtānī

52 Her āyet-i ḥuccet kim gösterdi anı mürsel
Ol nūr-ı Muḥammedden te'bīd ider īşānı

53 Ol şems-i feżā'ildür kevkebi durur anlar
Şems olmasa ẓulmetde her birisi nūrānī

54 Gör ḫalḳı pür-envārīn ḫulḳ ile müzeyyendür
Ḥüsn ile olup meşmūl bişri ider aʿlāni

55 Verd gibi ṭarāvetde bedr oldı kemālinde
Himmetde şebīhi dehr yem gibi kerem-kānı

56 Tenhā yürürse ol şāh gūyā ki mehābetde
ʿAsker ile ṣanurdı her kim ki göre anı

57 Laʿlin ṣadef içinde dendān-ı düri gūyā
Ol maʿden-i nuṭḳından virdi bize beyānı

58 Ḫāşā ki ʿanber ü misk ḫāk ola türābına
Devlet eri būs itsün ol türāba cānānı

59 Ol ʿunṣur-ı pür-ṭayyib pāk idi vilādetde
Bed'inde vü ḫatminde pāk idi ḳamu şānı

60 Ol günde ki ṭoġdı añladılar ehil (anı)
Be's ü niḳmete lāyıḳ oldı heme küfrānı

61 Ol günde ḫarāb oldı eyvānı o Kisrānuñ
Bulmadı niẓāmı hem enṣār bile aʿvānı

62 Söyündi bu ḫurḳatden ol āteş-i kübrānuñ
Yañıldı yolun nehri ez-ġāyet-i ḥayrānı

63 Ol gice geçüp yire ol Sāvede deryāca
Ṣu bulmadı ġayẓ ile döndi kīne ʿaṭşānı

64 Gūyā ki ocaḳları göz yaş ile ṣu oldı
Ṣu yirleri nār oldı ez-kesret-i sūzāni

65 Efġāne düşer şeyṭān sāṭıʿ olıcaḳ nūrı
Maʿnā vü kelāmdan Ḥaḳḳ ḫūş eyledi cevlānı

66 Kör oldı ḳamu küffār görmediler aʿyānı
Ṣaġır oluben nuṣḥı işitmedi eẕānı

67 Kāhinleri virmişken küffāra bu aḫbārı
Kec dīniñüzüñ yoḳdur ṭoġrılma imkānı

68 Bu gökde görilmişken atılduġı tīr anuñ
Yüzlerde düşüp aṣnām hem buldıġı ḫusrānı

69 Ḥattā ki semāvātdan dūr oldı ḳamu şeytān
Ṣandılar o dem dönüpdür gördü ki pīrānı

70 Gūyā ki hezīmetde eşcāʿı necāşīdür
Ya ʿasker-i Bū Cehldür seng ile ṣıdı anı

71 Kefinde müsebbiḥken atdı ṭaşı gūyā kim
Aḥṣā-yı semekden Ḥaḳ itmiş idi Ẕü-n-nūnı

72 Eşcārı idüp daʿvet geldi aña sācidler
Bī-pā yüridi ber-sāḳ çün eyledi fermānı

73 Gitdi yerine derḥāl saṭr idi yola sāḳı
Gūyā ki yazılmışdur anda ḫaṭ-ı reyḥānı

74 Her ḳande ki seyr itse bir pāre buluṭ gibi
Ol vurdı aña ẓılle tā yaḳmaya ḥar anı

75 Ḥalf iderem ol aya kim oldı iki pāre
Mensūb idi ḳalbine şaḳ olmada ki anı

76 Cemʿ itmiş idi ol ġār ḫayr ü keremi cümle
Görmedi velī küffār kör oldı dü-çeşmānı

77 Ġār içre eyledi Ṣıddīḳ ṣıdḳla velī küffār
Dirlerdi ki yoḳ kimse görmediler īşānı

78 Örümcek aṣup perde ḳuş yapdı yuva darda
Anlara ḥıṣār itdi gör evhen-i bünyānı

79 Ṣakladı anı Allah ḥıfẓ eyledi aʿdādan
Şol ḳalʿa vü cevşenden müstaġnī ḳılup anı

80 Bu dehr felāket-baḫş-ı cevr eyledükce bize
Ṣıġındum aña buldum çoḳ luṭf ile iḥsānı

81 Her ḳanġı murādı ben istedüm ise andan
Virdi baña müstevfā ol keff-i kerem-kānı

82 Rü'yādaki vaḥyine gel eyleme inkārı
Ḳalbi uyumazdı ger uyur ise ʿaynānı

83 Ol demde bülūġını bulmışdı nübüvvetde
İnkār idemez ḥālin ḥilm ehline iḫvānı

84 Ġāyet uludur Allah kesb ile degil vaḥyi
Ġayb üzre nebī bulmaz töhmetle perīşānı

85 Çoḳ ḫaste şifā buldı lemsinden o sulṭānuñ
Ḳurtardı selāsilden her nevʿ ile mecnūnı

86 Ḳaḥṭ ile olan yıllar dirildi duʿāsıyla
Tā çehre-i ezmānde oldı ḫaṭ-ı nūrāni

87 Daʿvāt-ı buluṭlardan yağdurdı ṭolu buṭḫa
Ẓan eyle ki deryādur yā seyl-i ʿArem anı

88 Naẓm eyleyicek dürri ḥüsnüni ider efzūn
Ḥālinde ḳosan virmez hīç ḳadrine noḳṣānı

89 Ḳo vaṣf ideyim anuñ āyātını tā virsün
Ṭağlarda gice yanan āteş gibi aʿlāni

90 Medḥinde yine ṭūla ḳāṣırdur o sulṭānuñ
Her fażla odur maʿden ḫulḳ ü şiyemüñ kānı

91 Āyāt-ı Ḫudādur kim indi bize ol tāze
Bir vaṣf-ı ḳadīmdür ol mevṣūfına yoḳ ṣāni

92 Maḳrūn degil ezmāna ḥālbuki odur muḫber
Geçmişde olan ḥāli hem maḥşer-i çeşmāni

93 Aʿcāz-ı rüsülden hep bu muʿcize fāʾiḳdur
Zīrā ki olar gitdi ḳaldı bize bürhānı

94 Āyāt-ı muḥkemdür ḥalli şübühāt eyler
Cāmiʿ durur aḥkāmı bāḳī ḳoya mı anı

95 Her kim ki cidāl itdi Ḳurʾān ile başıldı
Döndi o ʿadāvetden ṣulḥı begenüp cānı

96 Redd itdi belāġatla daʿvā-yı faṣīḥātı
Gūyā ki ḥaremlerde redd oldı yed-i cānı

97 Keṣretde maʿānīsi mevci gibidür baḥruñ
Deryā dürerinden līk ʿālī durur eṣmārı

98 Aḥvāl-i ʿacībini ʿad eyleyemez kimse
İkṣār ile uṣanmaz kim oḳusa Ḳurʾānı

99 Her kim oḳıdı çeşmi nūr oldı didüm aña
Ḥaḳḳā ki ẓafer bulduñ ḥablullaha ṭut anı

100 Ger ḫavf-ı cehennemden anı oḳısañ bunda
Söyündüresin anda vir dile o nīrānı

101 Gūyā ki o yir ḥavżdur yüzler aġarur anda
Geldük de ʿuṣāt aña kömür gibi ebdāni

102 Gūyā ki ṣırāṭdur bu hem ʿadl ile mīzāndur
Pes bu veriser ḫalḳa ḫoş ʿadl ile ʿunvānı

103 İtme ʿaceb āyāta ḥāsid ide ger inkār
Bilmemiş ider kendin ḫoş bilmiş iken anı

104 Bir gözde remed olsa inkār ider olma mı
Seḳam olsa ider femde şu ṭaʿmına düşmānı

105 Ey sāḥa-i sübḥāndan sāillerüñ evlāsı
Kim rācil ola anda kim rākib-i fevḳānı

106 Ey āyet-i kübrāsın ʿibret alana senden
Vey niʿmet-i ʿuẓemāsın fehm idene şānı

107 Bir gicede seyr itdüñ tā Mekkeden Aḳsāya
Şol bedr-i mükemmel-veşden leyle-i ẓulmānı

108 Ol yire ki sen varduñ varmadı aña kimse
Sen eyledügüñ yirde kimse'tmedi cevlānı

109 Ol gice rusül idi ṣıdḳ ile seni ṭaḳdīm
Şol vech ile kim ḫādim maḫdūma ider anı

110 Ol gice semāvātı çıḳduñ geçüp anlardan
Sen zümre-'i emlāküñ ṣāḥib-ʿalem-i ḫānı

111 Ḥattā ḳomaduñ anda sābıḳlara bir ġāyet
Envā-ʿı meʿāricden sen alduñ o meydānı

112 Ḥıfż oldı ḳamu rütbet ḳurbıña iżāfetle
Refʿ ile bulup şöhret ṭutduñ zehī ferdānı

113 Tā göresin ol vechi kim gözler anı görmez
Hem işidesin sırrı k'olmışdı o pinhānı

114 Cemʿ eyledüñ iy server her mefḫarı bī-enbāz
Geçdüñ rütebi tenhā Ḥaḳḳuñ olur mihmānı

115 İrmekden uludur ol saña virilen rütbet
Bilmek mi olur anda saña olan iḥsānı

116 İslāma beşāretçün yapıldı ʿināyetden
Bir ḳubbe ki tā maḥşer yıḳılmaya erkānı

117 Çün Aḥmede ol Allah Ekrem didi ġayrīden
Ḫayrü'l-ümem olduḳ biz zī-baḫşı Müselmānı

118 Bi'ṣet ḫaberi Allah aʿdā yüregin gūyā
Ṣavt-ı esed ürkütdi şol gele-'i ġuflāni

119 Her bār ki ġazā itse gūyā ki maʿārikde
Remḥ ile ʿadüv laḥmın zeyn eyledi dükkānı

120 Ḳaçmaġa olup ṭālib itdiler aña ġıbṭat
Kim pāre-ʾi laḥm olup ḳuş ala ḳaça anı

121 Geçse niçe māh eyyām aʿdādı bilinmezdi
Gelseydi leyāl-i ḥurm giderdi o ḥayrānı

122 Gūyā ki bu dīn-i Ḥaḳ küffāra ḳonuḳ oldı
Şol cemʿ ile kim ṭālib aʿdā etine cānı

123 Deryā-yı ḫamīsi Şāh çekmişdi süyūh üzre
Mevc idi aña eşyāʿ ger eylese cevlānı

124 Her daʿvete ḳāʾiller aʿvāżına māiller
Aṣlını ḳazır küfrüñ yā ġayret-i ḥaḳḳānī

125 Tā millet dīn İslām anlar ile bulup ḳuvvet
Ġurbetden irüp raḥmed defʿ eyledi hicrānı

126 Ḥaḳḳ aña ki kefīl oldı ḫayr ebū vü baʿl ile
Tā görmeye hīç yetīm hem bīve-ʾi ḥıẕlānı

127 Ṭaġlar gibidür aṣḥāb ṣor ḫaṣmına anlardan
Gördüklerini disün her maʿrekede şānı

128 Ṣorġıl Uḥuda Bedre hem ehl-i Ḥuneyne ḫoş
Bunlardı füsūl-i mevt hem bed-tera zamānı

129 Şimşīr-i beyāżı ḫoş sürḫ ile boyarlardı
Şol esved-i aʿdāya urduḳca uranı

130 Yazarlardı ehl-i ḫaṭṭı aḳlām-ı rimāḥ ile
Menḳūṭ idi ḥarf-i cism fevḳānī vü taḥtānī

131 Her biri silāḥıyla sīmā-yı ṣalāḥında
Mümtāz idi aʿdādan verd ile muġaylānı

132 Nuṣret yeli virürdi ḫoş būyını anlardan
Gül ġoncası ṣanduñ dirīġ içre ki merdānı

133 Esb üzre ḳamu merdān ṭaġlarda dıraḫt gibi
Dīninde ṣalābetde olmasa da fülāni

134 Göñli ditrer düşmenüñ şiddetlerinden ḳorḳudan
Farḳ itmediler aṣlā insān ile ḥayvānı

135 Bir kimseye kim nuṣret irişe Muḥammedden
Ger mişedeki şīrān görse ola tersāni

136 Görülmedi aḥbābı k'almamış ola manṣūr
Yoḳdur daḫı aʿdāsı bulmaya o ḫusrānı

137 Etbāʿını ḳondurdı ol millet-i ḥışnına
Evlādı ile gūyā der-mişe her bir ānı

138 Çoḳ yire cidāl ehlin ṣalmışdır Kelāmullah
Çoḳ ḫaṣm-ı mecrūḥı hem ʿāciz ḳodı bürhānı

139 Bu muʿcize besdür kim ümmī iken aʿlemdi
Ezmān-ı cehāletde yütminde idüp kānı

140 Medḥin idüp ol Şāhuñ ʿafv umaram anuñla
Kim ʿömri telef itdi şiʿr ü ḫadem-i fānī

141 Boynuma taḳılmışdur şol gerden-i ḫavf encām
Gūyā ki şütür hedyem tīzde dökülür ḳanı

142 Oġlanlıġa uydum ben şiʿr ile ḫıdem içre
Ẕenb oldı ḳamu ḥāṣıl sūd ide mi nedmānı

143 Şol nefse ḫasār ne kim eyyām-ı ticāretde
Dünyā ile dīn almazdı ḥasret ü ḫusrānı

144 Her kim ki ṣatar dīni dünyāya anuñ ġabnı
Fāḥiş durur anlarsañ ḫusr oldı bezirgānı

145 Ger ʿāṣī isem şāhā ʿahdüm ṣımadum andan
Naḳż olmadı Ḥablullah bek ṭutmuşam īmānı

146 ʿAhdin ṭutaram anuñ isminde simim çü ben
Ṭutmaḳda ol evfādur bu ʿahd ile peymānı

147 Ṭutmazsa eger destüm fażl ile ḳıyāmetde
Ṭanısa gerek pāyum yā ḥasret-i efzānı

148 Ḥāṣā kereminden kim maḥrūm ide muḥtācı
Ḥabībin ile andan rāciʿ ola cīrānı

149 Şundan biri kim ḳıldum fikrüm medīḥinde
Buldum ben anı müncī bā-ḫaṣlet-i raḥmānı

150 Muḫtāc olanı yedden olmadı ġanī ḥāli
Ṭaġlar başına yaġmur göller bitürür dāni

151 Ben dilemedüm dünyā zehrātını medḥinde
Kim dirdi Züheyr anı der-midḥat-i sulṭānı

152 Yā ekrame ḫalḳullah bir ġayrı penāhım yoḳ
Her ḥādiṣede sensin ümmīd-i dil ü cānı

153 Gūyā ki şefīʿ olsañ teng olmaya hīç cāhuñ
Şol günde ki ol Ekrem āḫiz ide bu giryānı

154 Dünyā bile ol ʿuḳbā cūduñ yemine ḳaṭre
Levḥiyle ḳalem ʿilmi bir reşḥa-ʾi bārānı

155 Bu cürm ü ḫaṭāyla ḳaṭʿ itme recā iy hüner
Deryāları maḥv ider bir ḳaṭre-i ġufrānı

156 Ümmīdüm odur yarın Ḥaḳ raḥmeti bulduñda
Ḳadrince gele cürmüñ ol raḥmet-i Sübḥānı

157 Yā Rabbi cenābuñdın ümmīdimi ʿaks itme
Āsūde ḥısāb ile vir işime āsānı

158 Bu bendeñe luṭf eyle dünyāda vü ʿuḳbāda
Ṣabr idemez aḥvāle virme aña ḫıẕlānı

159 Her demde buluṭlardan yaġdur ṣalavātı çoḳ
Şol Ekrem-i ḫalḳ üzre kim sevmiş idüñ anı

160 Hem āl ile Aṣḥāba etbāʿ ile eşbāʿa
Cemʿ itmiş idi anlara ṭaḳvā ile iḥsānı

161 Şāh-ı gül gülşende itdikçe ṣabā taḥrīk
Virdükçe ṭarab ʿīse ḫoş naġme-i rūḥānī

KAYNAKÇA

AKKAYA, Hüseyin, ***Şemseddin Sivâsî'nin Zileli Hamdi'ye Atfedilen Bir Mesnevisi Süleymâniye***, Journal of Turkish Studies, Vol:21,Cambridge 1997.

AKKAYA, Hüseyin, ***Şemseddin Sivâsî'nin Süleymâniyye'si***,Marmara Ü.,SBE,İstanbul 1988.

AKKAYA, Hüseyin, ***Osmanlı Türk Edebiyatında Süleyman Peygamber ve Şemseddin Sivâsî'nin Süleymâniyye'si*** İnceleme,Tenkidli Metin ve Tıpkıbasım,Harvard Ü.,1997.

AKKAYA,Hüseyin, ***Şemseddin Sivâsî'nin İrşâdü'l-ʿAvâm İsimli Mesnevisi***,Cumhuriyet Ü.,İlahiyat Fakültesi Dergisi,C.7.,S.2.,Sivas 2003.

AKKAYA, Hüseyin, ***" Şemseddin Sivâsî'nin Terceme-i Ecvibe-i Alî Bin Ebî Tâlib İsimli Eseri*** "Journal of Turkısh Studies, vol:27/1,Harvard 2003.

AKSOY,Hasan, ***Şemseddin Sivâsî(Hayatı,Eserleri)ve Mevlid'i***(Tenkidli Metin),Marmara Ü.,İlahiyat Fakültesi,İstanbul 1984.

AKSOY,Hasan, ***Şemseddin Sivâsî, Hayatı, Şahsiyeti, Tarikatı, Eserleri***, Cumhuriyet Ü.,İlahiyat Fakültesi Dergisi,C:IX/2,2005,s.2.

ARMUTÇUOĞLU,İlhan,***Kaside-i Bürde***,Erkam Yay.,İstanbul 2009.

ARSLAN, Ahmet Turan, ***Şemseddin Sivâsî ve Manzum Kaside-i Bürde Tercümesi***, Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri 21-25 Mayıs, ,Sivas Valiliği İl Kültür veTurizmMüdürlüğü, Sivas 2007.

ASKUN,Vehbi Cem, ***Sivas Şairleri***,Sivas Halkevi Yay.,No:13,Sivas 1948.

AYYILDIZ,Erol, ***Harputi'nin Kaside-i Bürde Şerhinin Dilbilgisi ve Belâgat Açısından İncelenmesi***,Dünü ve Bugünüyle Harput Sempozyumu,Türkiye Diyanet Vakfı Elazığ Şubesi Yay.,No:8,Elazığ 1999,s.515.

BULUZ,Nermin, ***Şemseddin Sivâsî'nin Heşt-Bihişt Mesnevisi*** (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin), Cumhuriyet Ü.,SBE,Sivas 1997.

Bursalı Mehmed Tahir, ***Osmanlı Müellifleri***, Ankara 2000.

ÇELEBİOĞLU, Âmil, ***Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler***, Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları, İstanbul 1988,s. 357.

ÇINAR,Fatih Çınar,***Hüseyin Vassaf Bey'in "Sefine-i Evliyâ"Adlı Eserindeİsmi Geçen, Sivas'ta İkamet Eden ve SivaslıOlan Sûfîler***,Cumhuriyet Ü.,İlahiyat Fakültesi Dergisi C.XII/1,2008,s.392.

ÇÖM,Erol, ***Şemseddin Sivâsî'nin İbret-nümâ Adlı Mesnevisi***(İnceleme-Metin)Türkiye Diyanet Vakfı Yay.,Ankara 2010.

Şemseddin Sivâsî, ***Gülşen-âbâd***, hzl. Hasan Aksoy, İstanbul 1990.

Dört Halifenin Menkıbeleri Menâkıb-ıÇehâr Yâr-ı Güzîn, hzl.Abdullah Kargılı-Osman Yolcuoğlu, İstanbul 2005.

FURAT, Ahmet Suphi, ***Arap Edebiyatı Tarihi***, İstanbul 1966.

İslam Ansiklopedisi, Kasîdetü'l-Bürde Mad., C. 24, s. 568.

KADEMOĞLU,Mahmut, ***Kaside-i Bürde*** ,Şâmil İslam Ansiklopedisi,C.4, Şâmil Yay.,İstanbul 2000,s.279.

KAHRAMAN,Bahattin, ***Bûsırî'nin Kasîde-i Bürde'si Etrafında Yazılmış Türkçe Eserler***, S.Ü. Fen-Edebiyat Fak., Edebiyat Dergisi, 1991, Sayı:6, s. 173.

KAHRAMAN, Bahattin, ***Le'âli ve Abdurrahîm Karahisârî'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tercümeleri***, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:4,s.57.

KAYA, Mahmut, ***İmam Busîrî ve Kasîde-i Bürde***, Altınoluk Dergisi, 1998, Sayı:154, s.38.

KIZILCIK, Abdullah, ***Muhadram Şairlerden Hassân b.Sâbit'in İslâmî Döneme Ait Şiirlerinde Tema***, Nüsha, Yıl: VI, Sayı:20,Kış 2006,s.78.

KUZUBAŞ, Muhammet, ***Muhammed Fevzî'nin Miftâhu'n-Necât Adlı Eseri***(Kasîde-i Bürde Tahmis ve Şerhi),Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2007, Sayı:1/1, s.156.

LEVEND, Agâh Sırrı, ***"Dini Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri "***Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, Ankara1972,s.64.

Mehmed Süreyyâ, ***Sicill-i Osmânî Yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniye***,hzl.:Ali Aktan vd.,C.3,İstanbul 1996.

Müstakım-zâde Süleyman Sa'deddin Efendi, ***Mecelletü'n-Nisâb***, Ankara 2000.

Nâil Tuman,***Tuhfe-i Na'ilî*** Divan Şâirlerinin Muhtasar Biyoğrafileri,hzl., Cemal Kurnaz-Mustafa Tatcı,Ankara 2001.

ÖZDEMİR, Metin,***" Şemseddin Sivâsî'nin İtikadi Görüşlerinin Değerlendirilmesi "***Osmanlılar Dönemi Sivas Sempozyumu Bildirileri 21-25 Mayıs, Sivas Valiliği İl Kültür veTurizmMüdürlüğü, Sivas 2007,C.2,s.105.

ÖZKÖSE, Kadir, ***" Osmanlı Devleti Döneminde Sivas'ın Tasavvufî Kültür Yapısı "*** Osmanlılar Dönemi Sivas Sempozyumu Bildirileri 21-25 Mayıs, Sivas Valiliği İl Kültür veTurizmMüdürlüğü, Sivas 2007,C.2,s.43.

Recebü's-Sivâsî,***Hidâyet Yıldızı***,çev.:H.Şemsi Güneren,hzl.:M.Fatih Güneren,Seçil Ofset,İstanbul 2000.

PAKSOY, Kezban,***"Şerh-i Gazeliyyât-ı Sultan Murâd-ı Sâlis"***, Turkısh Studies Türkoloji Araştırmaları, S.5,Summer 2007.

SAK, Vesile Albayrak, ***Said Paşa'nın Kaside-i Bürde Tahmisi***, Turkısh Studies-İnternational PeriodicalFor The Language, Literature and History of Turkısh or Turkıc, Volume 8/9 Summer 2013.

ŞAHİN, Ebubekir Sıddık, ***Kaside-i Bürde'nin Türkçe Şerh ve Tercümeleri,*** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Mustafa İsen), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997.

Şemseddin Sivâsî, ***Gülşen-âbâd***, hzl.Hasan Aksoy, İstanbul 1990.

TOKER,Birgül,***Şemseddin Sivâsî, Mir'âtü'l-Ahlâk***,Türkiye Diyanet Vakfı Yay.,Ankara 2010.

TOKER, Mustafa ,***"Şemseddin Sivâsî'nin Menâsikü'l- Huccâc veyaUmdetü'l-Huccâc Adlı Eseri"***, Turkısh Studies İnternational PeriodicalFor The Language, Literature and History of Turkısh or Turkıc,Volume4/2winter 2009.

TOPARLI, Recep, ***Şemseddin Sivâsî Divanı***, Sivas 1984.

YENİTERZİ,Emine,***DivanŞiirindeNa't***,TürkiyeDiyanetVakfıYay.,Ankara1993.

YENİTERZİ Emine, ***Türk Edebiyatında Na'tlara Dair***, Türkler, C.II. Ankara 2002,s.762.

YENİTERZİ Emine,***"Bir Edebi Tür Olarak Na'tlar"*** Uluslararası Mevlid Sempozyumu,Türkiye Diyanet Vakfı Yay.,Ankara 2010,s.94.

YENİTERZİ, Emine, ***Anadolu Türk Edebiyatında Ahllakî Mesneviler***, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, C.5,Sayı:10,2007,s.452-455.